

‘VIER JE SUCCESSEN, WEES TROTS OP WAAR JE MEE BEZIG BENT’

Bovenstaande titel is een van de adviezen, die Joke Wijnhoff en Ben van Velsen hun collega's meegeven bij hun afscheid van het onderwijs. Aan tafel zit 89 jaar SO-ervaring. Joke Wijnhoff en Ben van Velsen, lid van het MT van respectievelijk De Witte Vogel en de Maurice Maeterlinckschool, nemen aan het einde van dit schooljaar afscheid en gaan genieten van een welverdiend pensioen.

Twee collega's, die, en dat is redelijk uniek, hun hele werkzame leven hebben doorgebracht binnen het speciaal onderwijs. Waar Ben zijn tijd nog verdeelde over enkele scholen, bleef Joke 43 jaar lang De Witte Vogel trouw. De hoogste tijd voor een afscheidsgesprek met deze ervaringsdeskundigen bij uitstek.

Hoe het allemaal begon

We spreken over de jaren zeventig van de vorige eeuw. Hoe is het allemaal begonnen? Joke is vanaf augustus 1975 werkzaam op De Witte Vogel. Eerst als leerkracht van 'De Vrijbuiters'. Het was een zogenaamde doe-leergroep (doen en leren tegelijk, geen moeilijke taal- en rekenlessen uit een boekje maar via praktische zaken taal en rekenen leren met onder andere het maken van boodschappenlijstjes en boodschappen doen). Na een aantal jaren voor de klas kreeg zij de kans om een nieuwe leesmethode te ontwikkelen samen met de adjunct-directeur/IB-er en de therapeuten. Dit heeft geresulteerd in de methode Belevenderwijs, die na die tijd een aantal keer is aangepast. Begin 2000 is zij benoemd tot adjunct-directeur met als

portefeuille het SO. Een duaal managementteam (samen met de manager van Sophia Revalidatie het SO aansturen) volgde hierop. De laatste jaren is dit veranderd en werden de teams aangestuurd door het MT RESPONZ.

Ben is zijn loopbaan als leerkracht begonnen in 1972 op een LOM-school in Den Haag. In 1994 belandde hij op de Maurice Maeterlinckschool. Na functies binnen Ambulante Begeleiding en als leerkracht werd hij in 1998 benoemd als coördinator, later werd dat lid van het MT.

Enorme betrokkenheid

Als we spreken over zaken die zij zich blijven herinneren, noemen beiden als eerste de mooie contacten met leerlingen en ouders en de omgang met de collega's. Binnen onze scholen leeft heel sterk het besef dat we het samen, met elkaar moeten doen. De enorme betrokkenheid van de medewerkers, de passie en het werk dat verzet wordt om het optimale in de leerlingen naar boven te halen, het is een van de sterke punten binnen onze scholen. Opvallend is de enorme rek en het draagvlak dat er is bij het team.

'Onwijs gave en roerende ervaringen tijdens schoolkamp'

Schoolkampen

Bijzondere herinneringen zijn er ook aan de vele schoolkampen die ze hebben meegemaakt. Een enorme organisatie elke keer met heel veel inzet van collega's, maar ook veel steun van buitenaf om vooral de logistieke problemen op te lossen. Een mooi moment maakte Ben nog onlangs mee bij zijn laatste schoolkamp in 's-Gravenzande. Leerlingen die, nadat ze in een surfpak waren gehesen, samen met een van de collega's op de surfplank de zee opgingen. Een onwijs gave en ontroerende ervaring, voor de collega's, maar zeker ook voor de leerlingen zelf. Een enorme operatie, maar met zoveel liefde uitgevoerd, het maakte een onuitwisbare indruk.

Eerste woordjes lezen

Ook Joke kijkt met plezier terug op de kampweken en op de contacten met de collega's, de momenten met de leerlingen waarbij ze hun eerste woordjes gingen lezen. Natuurlijk waren er ook de moeilijke momenten. Als eerste komt dan het overlijden van leerlingen en collega's ter sprake. Dat blijft iets onwezenlijks en ook al weet je dat het binnen ons onderwijs helaas regelmatig voorkomt dat leerlingen op veel te jonge leeftijd overlijden, het went nooit en heeft elke keer weer een enorme impact op het team. Teams trouwens, die daar heel goed mee omgaan, maar wennen doet het nooit. Juist in die situaties merk je vaak hoe hecht een team is. Je deelt het verdriet met elkaar, maar moet daarna ook 'gewoon' weer aan het werk. Moeilijk was ook het moment waarop ik, Joke, voor het eerst een toespraak moest houden bij het afscheid van een collega. Ik dacht, dat kan ik niet en mijn voormalige directeur zei: je kunt het wel, ik zal het nooit vergeten.

Verhuizing

Moeilijk was ook de verhuizing naar het nieuwe gebouw. Na 41 jaar verliet ik het Willem Dreespark en dat ging niet zonder wat tranen. Toch was het goed zo. Een lang geleden

gestarte 'droom', een nieuwe Witte Vogel, werd werkelijkheid. En ondanks de heimwee naar het oude had ik ook dat niet willen missen.

EMB-leerlingen

Een bijzonder moment voor Joke was de overname van het KDC op de Moskousingel, toen nog onderdeel van Steinmetz/de Compaan. Voor die tijd was er weinig ervaring met EMB-leerlingen. Ik heb, zegt ze, vol bewondering gekeken naar de wijze waarop de medewerkers daar met de kinderen omgaan. Een buitenstaander zal misschien opmerken dat er geen resultaten bereikt worden, insiders zien ze wel degelijk. Het was een echte eye-opener. Je moet misschien een beetje gek zijn om in het SO te kunnen werken, maar eenmaal daar werkt het als een verslaving .

Opbrengstgericht werken

Ben vindt dat de opbrengstgerichtheid steeds nadrukkelijker een rol gaat spelen. Een logische ontwikkeling, SO kost veel geld en dan mag je er ook iets van verwachten. Wat vooral opvalt is een toename van de sociaal-emotionele vaardigheden. De afgelopen jaren is er veel aandacht besteed aan de ontwikkeling van die vaardigheden met behulp van de methode Leefstijl. Juist als antwoord op de toename van de sociaal-emotionele problematiek, schoolbreed. Werkend binnen het SO zie je niet de handicap, je ziet een kind met mogelijkheden en die wil je zo goed mogelijk ontwikkelen.

Samenwerking met partners

Trots is er bij beiden op de samenwerking met de partners en vooral over de invoering van EKEP (Eén Kind, Eén Plan). Ook de ontwikkelingen op medisch gebied bieden veel meer mogelijkheden dan voorheen en juist dan zie je de meerwaarde van EKEP. De inzet van een Persoonsgebonden budget (PGB) kan een meerwaarde zijn binnen de school, maar zorgt ook voor problemen waarvoor nog niet altijd een oplossing is. Wie mag dat komen doen, welke eisen mag je aan de PGB-er stellen, wie stelt de kaders? Zo is ook de vraag naar het toelaatbare aantal mensen per groep die hiermee samenhangt nog niet altijd goed te beantwoorden. Allemaal vragen nog verder uitgewerkt moeten worden.

‘Trots op ontwikkeling EKEP, samen met onze ketenpartners’

Regelgeving

Wat echt als storend is ervaren is de toename van de regelgeving door de overheid. Zonder te veralgemeniseren mag je wel stellen dat die soms behoorlijk rigide is. Natuurlijk zijn er regels nodig, maar iets minder en iets meer vertrouwen op de deskundigheid in het veld zou een hoop frustratie kunnen voorkomen.

Nieuwe managementstructuur

Sprekend over zaken die Ben bezighouden is het de nieuwe managementstructuur op de Maurice Maeterlinckschool. Een van de nieuwe teamleiders is inmiddels benoemd, voor zijn functie is dat nog onduidelijk. Voor iemand die gewend is zaken goed achter te laten een onzeker idee. Om zijn eigen woorden te gebruiken, 'het moet wel goed blijven gaan als ik straks weg ben'. Ik kom echt niet meer terug na de vakantie, zegt Ben, maar ze mogen me wel een

keertje bellen als de zaken rondom de overdracht niet duidelijk zijn. Als redactie schatten we in dat je niet gek moet opkijken als hij toch nog eens opduikt de eerste weken van het nieuwe schooljaar!

Goede overdracht

Joke heeft het in dat geval iets gemakkelijker. Haar opvolger is al benoemd, komt uit dezelfde school en zij heeft alle gelegenheid om voor een goede overdracht te zorgen. Wat haar zorgen baart is de voortzetting van de samenwerking met de ketenpartners. Er is de laatste jaren al een hoop veranderd, maar het blijft belangrijk die samenwerking te zoeken en met elkaar te werken aan datgene wat het allerbelangrijkste is, de ontwikkeling van de kinderen. En dat zowel op onderwijskundig, sociaal als medisch gebied. Juist door deze samenwerking is EKEP een succes geworden en dat mag niet verloren gaan. We hebben een naam hoog te houden en ik hoop dat wat nu normaal is op ons centrum dit ook in de toekomst kan blijven.

Ongelijke strijd van ouders

Ben geeft ook nog aan, dat hij het verontrustend vindt hoeveel strijd ouders nog steeds moeten voeren om bij de diverse instanties de hulp te kunnen regelen die hun kind en zichzelf nodig hebben. Het spreekwoord 'van het kastje naar de muur worden gestuurd' is hier zeer zeker op zijn plaats, het is een ontkenning van de problematiek en de zware rol die het opvoeden van een kind met een handicap met zich meebrengt. Naast EKEP zou de oprichting van een soort 'EKEL', één kind, één loket, een enorme verbetering zijn. Plannen genoeg gezien de afgelopen jaren, nu nog iemand die de koe echt bij de horens vat en dit gaat realiseren. Het leven van veel gezinnen zou er enorm door verlicht kunnen worden.

Goede raad

Van mensen die zo lang hebben gewerkt in het SO mag je toch wel wat goede raad verwachten. Wat willen jullie aan je collega's meegeven? Joke wijst erop dat het vooral belangrijk is om goed te blijven communiceren en collega's te laten meedenken in de processen. En, zegt ze, hoewel ze daarvan zelf absoluut niet het goede voorbeeld is, durf je vleugels uit te slaan en ga ook eens een andere uitdaging aan in je carrière. In eenzelfde omgeving blijven geeft zekerheid en veiligheid maar beperkt je op den duur ook. Mijn lijfspreuk, zegt Ben, is 'een dag niet gelachen, is een dag niet geleefd'. Ik geloof daarin en het helpt echt.

Professionele distantie

En naar de medewerkers toe, vier je successen, wees trots op waar je mee bezig bent. Het is hard werken, met soms hele kleine vorderingen, maar juist die zijn voor de leerlingen en hun omgeving zo belangrijk. En, zeer belangrijk in ons werk waarin er een nauwe band is met de leerlingen en hun ouders, en ik citeer onze bestuurder, 'werk met maximale betrokkenheid met behoud van professionele distantie'.

'Een dag niet gelachen, is een dag niet geleefd'

Bewuster werken

Op de vraag of Ben en Joke vinden dat het onderwijs in al die jaren sterk is veranderd, is Ben met name onder de indruk van de professionaliseringsslag die het SO de afgelopen decennia heeft gemaakt. Dit komt niet alleen de medewerkers, maar zeker ook de leerlingen en hun omgeving ten goede. Veel zaken die in het verleden 'gewoon' werden gedaan, zijn in kaart gebracht en er wordt veel systematischer, misschien moet je zeggen, bewuster gewerkt. Joke sluit zich hierbij aan.

Als voorbeeld noemt zij nog de ontwikkelingen rondom de doelgroep EMB. In het begin zaten deze leerlingen niet op school maar verbleven op een kinderdagcentrum (KDC), een andere vorm van opvang of bleven gewoon thuis. Vanaf het moment dat is bepaald dat ieder kind recht heeft op onderwijs en deze kinderen ook naar school mochten, is er enorm geïnventariseerd in het curriculum. De inbreng van de collega's die voorheen op de KDC's werkten heeft daarbij een positieve rol gespeeld.

Meer handen in de groepen

Een onderwerp van gesprek is ook het overheidsbeleid ten aanzien van het onderwijs aan met name kwetsbare doelgroepen. Hoe kijken zij daarnaar? Beiden realiseren zich dat elke onderwijsvorm zijn wensen heeft en dat niet alles te realiseren is. We willen het grote geheel niet uit het oog verliezen, maar we preken toch ook graag voor eigen parochie. Wensen zijn er genoeg. Denk dan bijvoorbeeld aan meer handen in de groepen met de meest kwetsbare leerlingen, of aan de wens om vermindering van de regeldruk. Soms kan het echt simpeler en ligt de oplossing voor het grijpen, nu nog de bereidheid bij overheid en beleidsbepalers om dat ook zo te zien.

‘Speciaal onderwijs moet steeds duidelijk van zich laten horen’

Nadrukkelijk van je laten horen

Over de rol van het SO in het grote onderwijsgeheel geen verschil van inzicht. Het SO is een kleine speler en dat betekent dat je je op beleidsniveau steeds nadrukkelijk moet laten horen. Het LECSO speelt hierin een belangrijke rol en via de PO-raad proberen zij de belangen van onze scholen zo goed mogelijk te verdedigen. Juist in deze tijd, waarin de roep om minder speciaal onderwijs en, zoals dat zo mooi genoemd wordt, meer passend onderwijs een item is, is het belangrijk alert te blijven en het belang van goed speciaal onderwijs onder de aandacht te blijven brengen.

Rol van de politiek

De kritiek die nog zeer onlangs losbarste op de moeizame manier waarop het passend onderwijs vorm krijgt bewijst eens te meer dat speciaal onderwijs noodzakelijk is en zal blijven. Met name de politiek zal hiervan overtuigd moeten worden. Erg tevreden over de rol van de politiek zijn ze overigens niet. Niet de rol van beleidsbepaler en faciliteerder, maar die van onruststoker, dat is wat het meest zal blijven hangen. Realiseer je dat het onderwijs, de mensen die met hun voeten in de klei staan, die dagelijks ervaren tegen welke uitdagingen ze aanlopen en wat ervoor nodig is om die het hoofd te bieden, samen met hun besturen goed in staat zijn te

bepalen wat nodig en nuttig is. En zonder het toezicht los te laten, schenk ze dat vertrouwen en houd eens op met het verzinnen van telkens nieuwe regels. Het zou een verademing zijn.

We missen de kinderen en de collega's

Straks komt er een moment waarop je echt niet meer naar school hoeft. Wat denk je dan het meest te gaan missen? Het meest duidelijke antwoord is bij Joke en Ben: de kinderen, de collega's. De samenwerking met de ouders en de ketenpartners. De enorme kameraadschap onderling, het samen aanpakken van de problemen en er zijn voor elkaar. Samen beter, beter samen. Het is een van de kernwaarden van onze stichting, zo voor de hand liggend, maar o zo waar. Beter voor de kinderen, beter voor de medewerkers. Het trots zijn op de kleinste resultaten. Niet altijd voor iedereen zichtbaar, maar zo belangrijk en hoopgevend. Maar ook het omgaan met teleurstellingen, het samen oplossen van problemen. Het lijkt zo logisch, maar dat is het echt niet altijd. Allemaal zaken waar we met trots en tevredenheid op terugkijken.

‘Loslaten is een kunst die we moeten gaan beheersen’

Loslaten

Iets dat meer dan 40 jaar je werkzame leven heeft gestuurd kan en wil je ook niet zo maar vergeten. Joke geeft aan dat het proces van loslaten na 43 jaar niet makkelijk zal zijn. Ze gaat De Witte Vogel missen, zeker omdat het zo'n groot deel van haar leven is geweest en dat kan je niet zomaar achter je laten. Soms denk ik wel eens, als ik niet op De Witte Vogel was komen te werken had ik ... geen idee, maar in ieder geval nooit mijn partner ontmoet.

Er zullen na de vakantie ongetwijfeld momenten zijn waarop ik in gedachten op mijn werk ben en me dan afvraag of alles wel goed gaat. Loslaten is een kunst en dat moet ik echt gaan beheersen!

Ben lijkt wat minder moeite te hebben met het loslaten. Maar ook voor hem geldt, 24 jaar op de Maurice Maeterlinkschool poets je niet zo maar uit en dat wil je ook niet. Hij kijkt er met heel veel voldoening op terug en zegt het voor geen goud te hebben willen missen. Of hij het gaat missen, de tijd zal het leren.

Dankbaar voor al het mooie werk

Dankbaarheid overheerst. Dankbaar voor het mooie werk dat ze hebben mogen verrichten, de goede samenwerking met de collega's, de kinderen, de mooie momenten die ze met elkaar gedeeld hebben, het is een geschenk dat je meeneemt en altijd ergens een plek in je leven zal blijven spelen.

En dan komt het moment dat je 'niets meer hoeft'. Maar niets doen is ook zo wat, dus hoe gaan we dat invullen? Ben ziet de voordelen al voor zich. Lekker schilderen, tekenen, pianospelen, oppassen bij de kleinkinderen in Amsterdam, tuinieren, ik ga me niet vervelen. Het zal wennen zijn, maar aan de plannen zal het niet liggen. Joke is wat minder expliciet. Reizen, de hond, de moestuin, het leven buitenaf, het zijn allemaal ideeën die langskomen. Hoe dat gaat uitpakken zal ze vanzelf wel ontdekken.

Maar, zeggen ze, het zal wennen worden en waarschijnlijk wat tijd vragen, maar de mooie herinneringen overheersen en dat neemt niemand ons meer af. Mensen hebben het wel eens over het zwarte gat. Ben is daar niet bang voor, Joke is wat minder uitgesproken. Eén ding is zeker, een werkkring die zo'n grote rol in hun leven heeft gespeeld kan je niet vergeten.